Маріупольський університет

ПРОГРАМА

вступних випробувань на 2024 рік

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за 035 «Філологія» ОПП «Переклад (англійська, німецька)»

Програма вступних випробувань на 2024 рік для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія ОПП «Переклад (англійська, німецька)». Київ : МДУ, 2024. 10 с.

Укладачі:
Пефтієва О. Ф. , к.ф.н., доцент кафедри ПФ,
Гайдук Н.А., к.ф.н., доцент кафедри ПФ,
Тарапатов М.М., старший викладач кафедри ПФ.

Рецензенти:
Лабецька Ю.Б., к.філол.н., доцент, в.о. зав.кафедри грецької філології
Бодик О.П., к.філол.н., доцент, в.о. зав.кафедри англійської філології

Програма затверджена на засіданні кафедри прикладної філології
Протокол № 7 від 20 лютого 2024 р.

© МДУ, 2024

ЗМІСТ

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 035 ФІЛОЛОГІЯ ОПП «ПЕРЕКЛАД (АНГЛІЙСЬКА, НІМЕЦЬКА)» 4

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 10

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 035 ФІЛОЛОГІЯ ОПП «ПЕРЕКЛАД (АНГЛІЙСЬКА, НІМЕЦЬКА)»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Формою вступних випробувань здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія ОПП «Переклад (англійська, німецька)» є фаховий екзамен у письмовій формі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій Zoom, Viber, WhatsApp, Telegram, Google Meet тощо та навчального порталу Moodle МДУ протягом 2 годин.

Загальні вимоги до вступників:

- наявність ступеня бакалавра або диплома спеціаліста;
- відповідний рівень професійної підготовки, який перевіряється при перехресному вступі на вступній співбесіді за спеціальністю;
- певний рівень результатів студентської наукової підготовки, яка підтверджується нагородами та участю в конференціях, друкованими роботами, оцінкою стажування за кордоном тощо;
- повинні володіти орфоепічною, лексичною та граматичною нормами основної іноземної та української мов, вміти правильно реалізовувати ці норми в різних видах мовленнєвої діяльності та в різних комунікативних ситуаціях, володіти практичними знаннями, навичками та вміннями, необхідними для роботи перекладача.

На підставі представлених документів формується рейтинг вступників на ОС «Магістр», на підстав якого вступники проходять конкурсний відбір.

ВИМОГИ ДО ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Вступний іспит проходить у тестовій формі на Навчальному порталі МДУ – MOODLE. Тест складається з 100 питань: частина 1 – 20 питань, частина 2 – 80 питань. Правильна відповідь на тестове питання оцінюється у 2 бали.

Тести з теорії перекладу (складені відповідно до програми підготовки студентів освітнього ступеня “Бакалавр”) передбачають знання з наступного матеріалу:

Становлення і розвиток теорії перекладу. Значення терміна «теорія перекладу» в перекладознавстві. Напрями, завдання, методи дослідження лінгвістичної теорії перекладу. Основні етапи становлення та розвитку лінгвістичної теорії перекладу. Статус теорії перекладу.

Переклад як акт міжмовної комунікації. Сутність міжмовної комунікації. Види мовного посередництва. Сутність перекладу.

Мовні та позамовні аспекти перекладу. Компоненти перекладацької діяльності; їх співвідношення. Схема процесу перекладу з урахуванням його мовних та позамовних аспектів. Міжкультурна комунікація як вторинна моделювальна система у процесі перекладу; роль фонових знань і правильного осмислення предметної ситуації у процесі перекладу. Комунікативна ситуація. «Парадокси» перекладу, що детермінують переклад. Мовні та позамовні детермінанти перекладу.

Еквівалентність та адекватність перекладу. Концепції еквівалентності. Перекладність.

Семантичні аспекти перекладу. Значення і сенс. Семантична еквівалентність; референційна еквівалентність.

Перекладацькі трансформації. Типи перекладацьких трансформацій на

компонентному підрівні семантичної еквівалентності. Мотиви і типи перекладацьких трансформацій на референційному підрівні семантичної еквівалентності.

Текст як одиниця комунікації. Текст як мовна одиниця, структурована і організована за певними правилами. Вербальна комунікація і текст. Усний та письмовий текст. Текст як продукт мовленнєвої діяльності. Текст як багаторівневе утворення. Властивості тексту. Успішне сприйняття тексту на перцептивному і тезаурсно-концептуальному рівнях як обов'язкова умова всіх видів взаємодії тексту з особистістю адресата.

Картина світу і когнітивно-прагматичні властивості тексту: онтологічні та прагматичні логічні класи в тексті. Внутрішня організація класів у тексті.

Загальні проблеми опису функційних стилів. Жанрова своєрідність функційного стилю. Функційно-стилістична типологія текстів. Проблема жанрової впорядкованості. Варіювання як здатність функційного стилю до взаємодії і взаємопроникнення.

Тема і мовні засоби її вираження. Лінгвістичний аспект теми. Концепції теми. Текстема. Макроструктура тексту.

Надфразова єдність. Реляції і актуальне членування на рівні надфразової єдності. Смислові типи надфразової єдності. Стилістичні засоби інтеграції надфразової єдності й тексту. Надфразова проспекція.

Одиниці перекладу і членування тексту. Види контекстуальних залежностей.

Лінгвістична прагматика і переклад. Взаємодія мовного акту і контексту. Прагматизація значення і її наслідки. Прагматична характеристика вербальної комунікації. Умова правильної інтерпретації тексту. Прагматична спрямованість тексту.

Пресупозиції. Класифікація пресупозицій. Прагматичні пресупозиції.

Прагматичні відношення в перекладі. Комунікативно-прагматична еквівалентність. Переклад як особливий вид співвіднесеного функціонування мов. Прагматичні відношення, що характеризують переклад як акт міжмовної і міжкультурної комунікації. Прийоми при передачі діалектної мови і просторіччя. Проблема передачі індивідуальних мовних характеристик. Передача ситуативної диференціації в тексті перекладу.

Комунікативна інтенція відправника. Акт мовного спілкування. Функції мови. Важливість розмежування різних типів функційної еквівалентності.

Комунікативна установка перекладача. Перекладацькі ситуації. Переклад і види інформації. Значення фонових знань для перекладача. Умови успішного комунікативного акту за участю перекладача.

Закономірності мови міжкультурного спілкування. Переклад – особливий вид співвіднесеного функціонування мов. Мовна картина світу. Взаємозв'язок мови і культури.

Лексико-фразеологічні проблеми перекладу

Види лексико-фразеологічних відповідників згідно з теорією закономірних відповідностей: еквіваленти та аналоги (варіантні відповідники). Класифікація типів міжмовних лексичних відповідників за формою (конвергентні та дивергентні), за обсягом передачі екстралінгвістичної інформації (повні та часткові), за характером функціонування у мові (константні та оказіональні), за способом перекладу (прямі, синонімічні, анатонімічні, гіперонімічні, описові, запозичені). Функціональні відповідники.

Змістова структура слова та аспекти її розгляду: 1) як сукупність елементарних сем, що утворюють дане значення слова; 2) як сукупність лексико-семантичних варіантів і значень, які слово отримує у процесі функціонування. Лексичні особливості, пов'язані з різним мовним баченням світу, вираження значення істоти.

Лексико-семантичні трансформації у перекладі. Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Логічний розвиток поняття (метонімічний перенос у перекладі). Перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії).

Безеквівалентна лексика та шляхи її відтворення у перекладі, транслітерація та транскрипція, калькулювання, описовий переклад і підстановка. Передавання реалій. Прагматична адаптація елементів, що передають асоціативні реалії. Переклад неологізмів.

Специфіка перекладу окремих розрядів лексики. Переклад суспільно-політичних та науково-технічних термінів. Експресивне вживання термінів і його відтворення у перекладі. Переклад власних імен, географічних назв, назв установ, організацій, періодичних видань тощо. Роль традиції у перекладі власних імен. Передавання інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики.

Сполучуваність слів у процесі перекладу. Особливості перекладу стійких словосполучень. Способи відтворення фразеологічних одиниць. Переклад образних фразеологізмів. Повне та часткове збереження та втрати образності при перекладі. Передавання прислів'їв, крилатих слів. Експресивне перетворення фразеології та його відображення у перекладі.

Лексикографія у перекладі. Види лексикографічних джерел. Використання словників різних типів: двомовних, багатомовних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних, галузевих, словників скорочень і т.п. Енциклопедії, довідники та їх роль у перекладі. Ведення перекладацької картотеки.

Граматичні проблеми перекладу

Граматичні значення та їх передавання в перекладі. Збіг та розходження граматичних моделей рідної та іноземної мов. Граматичні відповідники, їхня відносність. Вибір граматичного відповідника в залежності від семантико-синтаксичної функції, лексичного наповнення та стилістико-експресивної функції конструкції.

Граматичні трансформації при перекладі: перестановка, заміна членів речення та частин мови, додавання та опущення слів. Структурна обумовленість граматичних трансформацій.

Обов'язкові граматичні заміни при відсутності деяких морфологічних категорій у мові перекладу: передавання засобами іноземної мови видових форм рідної мови, функцій артиклів, особливих випадків вживання займенників, конструкцій з безособовими формами дієслів, які відсутні у рідній мові і т.п. Передавання модальності у перекладі.

Засоби відтворення граматичних категорій рідної та іноземної мов. Категорія роду, як засіб організації іменникової синтагми. Словотвірні та стилістичні функції категорії роду. Категорія детермінації та засоби її відтворення. Переклад на українську мову присвійних детермінативів французької мови. Дієслівні категорії: часу, способу, виду, стану.

Взаємозалежність синтаксичних і лексико-семантичних перетворень при перекладі висловлювання. Конверсивні перетворення. Реалізація у французькій та рідній мовах базової структури речення: "підмет-присудок-додаток". Інтерпретація базової структури речення на семантичному рівні.

Суб'єктно-об'єктна трансформація в перекладі. Трансформація складного речення у просте і навпаки. Заміна підрядності сурядністю та сурядності підрядністю. Способи підкреслення смислового центру (реми) висловлювання у рідній та іноземній мовах. Шляхи подолання інверсії в реченні при перекладі. Комунікативне членування тексту і його відтворення в перекладі.

Стилістичні та прагматичні проблеми перекладу

Стилістична та прагматична характеристики тексту як цілого та її відтворення у перекладі. Поняття комунікативної мети тексту. Передавання стилістичного забарвлення слів і граматичних зворотів (архаїзми, вульгаризм, канцеляризм, колоквіалізми тощо). Експресивна конкретизація при перекладі на рідну мову.

Прагматична адаптація тексту при перекладі. Слова, що виражають об'єктивні поняття, переклад їх на рідну мову. Відтворення у перекладі власних назв; історичні та екстралінгвістичні фактори добору засобів їх перекладу, транскрибування власних назв. Прагматична адаптація інтернаціоналізмів.

Передача стилістичних засобів: повторів, паралелізмів, метафор, метонімій, гри слів і т.п. Розкриття алюзій та прихованих цитат. Передача композиційних особливостей оригіналу.

Специфіка перекладу текстів різних жанрів: офіційно-ділових, науково-технічних,

публіцистичних, художніх. Особливості газетно-публіцистичного стилю у французькій та українській мовах та їх відтворення у перекладі.

Перекладацька діяльність

Основні особливості перекладацької діяльності. Організація перекладацької справи в Україні та за її межами. Елементи наукової організації праці перекладача. Етика перекладача. Сутність професійної етики перекладача. Моральні принципи перекладача. Норми професійної поведінки перекладача. Професійна придатність і професійні вимоги.

Історія перекладацької думки

Славістика. Слов'янська перекладацька традиція. Англійська перекладацька традиція (Т. Севорі, Дж. Ферс, М.А.К. Хеллідей, Дж. Кетфорда, П. Ньюмарка, М. Снелл-Хорнбі, Ж.-П. Віне, Ж. Дарбельне, Ж. Мунен). Інтерпретативна теорія франко-канадського перекладознавства (Д. Селескович, М. Ледерер, Д. Селескович, М. Ледерер). Теоретичні інновації в перекладознавстві США (теоретичні праці Ю. А. Найди. Монографія «До науки перекладати». Розвиток перекладознавчих поглядів Найди в працях Тойбера. Праці Баскет-Макгайр і Росса). Перекладацькі школи в Німеччині (О. Каде, А. Нойберт, Г. Єгер, К. Райс, В. Віллс, Х. Крінгс, Е.-А. Гутта). Перекладацькі дослідження в Скандинавії. Теоретичні концепції А. Людсканова і Г. Турі.

Тести з англійської мови спрямовані на перевірку знань з лексики повсякденного використання, часових форм дієслова активного та пасивного станів, безособові форми дієслова та їх звороти, способи відтворення об'єктивної модальності / модальні дієслова та вміння їх перекладати, а також на знання теорії перекладу

ЗРАЗОК ТЕСТУ

Частина 1 Теорія перекладу

Вироблення методологічних засад перекладу та закономірності перетворення словесного тексту-оригіналу однієї мови на текст іншої мови є завданням:

1) теорії перекладу
2) практикології перекладу
3) дидактології перекладу

Оцінку створених перекладів різного типу з позиції вимог як сучасного перекладознавства, так і з позицій естетико-пізнавальних потреб суспільства формує:

1) історія перекладу
2) критика перекладу
3) дидактологія перекладу)

Переклад, що відтворює зміст оригіналу на одному з рівнів еквівалентності, це:

1) адекватний переклад
2) точний переклад
3) еквівалентний переклад

Частина 2. Переклад на англійську окремих виразів

Дитину я тобі не віддам. I won't _____

A. give the kid you away.
B. give away the kid to you.
C. give you the kid away.

Я вмикаю. I am _____
A. turning it on.
B. turning on.
C. turning on it.

Не бери з собою стільки грошей. Don’t _____
A. take along so much money.
B. take so much money along.
C. take so much money with you.

Я не заходжу до її кімнати. I don’t _____
A. go into her room.
B. come into her room.
C. enter her room.

Діти в суботу їдуть до бабусі.
A. are going to their granny on Saturday.
B. will go to their granny on Saturday.
C. will be going to their granny on Saturday.

Діти в суботу поїдуть до бабусі.
A. will go to their granny on Saturday.
B. will be going to their granny on Saturday.
C. are going to their granny on Saturday.

Діти в суботу їхатимуть до бабусі.
A. are going to their granny on Saturday.
B. will go to their granny on Saturday.
C. will be going to their granny on Saturday.

She **тільки зайде до подруги** and be back on no time.
A. will go to her friend
B. is gonna call on her friend
C. is gonna see her friend off

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ З ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

Оцінювання фахового вступного іспиту здійснюється за 200-бальною шкалою (від 0 до 200 балів). Мінімальна кількість балів – 0. Максимальна кількість балів – 200. Прохідний бал – 130.

Шкала оцінювання

«незадовільно»	0 – 129	Вступник розрізняє об'єкти вивчення. Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Вступник відтворює лише частину навчального матеріалу; виконує елементарні завдання.
«задовільно»	130 – 149	Вступник здатний до відтворення основного навчального матеріалу, може повторити за зразком певну операцію, дію. Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правила, визначення, поняття.. Вступник виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком.
«добре»	150 – 179	Вступник правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії . Знання вступника є достатніми, він (вона) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його (її) логічна, хоч і містить певні неточності. Вступник добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
«відмінно»	180 – 200	Вступник має повні, глибокі знання, здатний (а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Вступник має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, вміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Вступник має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Oxenden, Ch. Latham-Koenig. New English file. Intermediate student's book. Oxford University Press, 210. 159 p.
2. Oxenden, Ch. Latham-Koenig. New English file. Intermediate workbook. Oxford University Press, 2010. 75 p.
3. Білоус О. М. Теорія перекладу : курс лекцій; Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2002. 116 с.
4. Граммтика сучасної английской мови: Довідник: Київ: Логос, 2001. 368 с.
5. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. Навчальний посібник. К.:Юніверс, 2002. 280 с.
6. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. Навчальний посібник. К.:Юніверс, 2002. 280 с.
7. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства : навч. посіб. : для студ. переклад. і філол. ф-тів/ін-тів; М-во освіти і науки України. Вінниця : Нова кн., 2008. 510 с.
8. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. Київ : ВЦ "Академія", 2012. 288 с.
9. Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньокваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.
10. Різун В. В. Літературне редагування. К.: Либідь, 1996. 240 с.
11. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. К. : Либідь, 2007. 248 с.
12. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Набокова І.Ю., Рябих М.В. Практичний курс англійської мови. Вінниця: Нова книга, 2009.432 с.
13. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Набокова І.Ю., Рябих М.В. та ін. Практична граматика англійської. Вінниця: Нова книга, 2005. 512 с.
14. Акмалдінова О.М., Будко Л.В. Фатєєва С.П. Практична граматика англійської мови. Навчальний посібник. Київ: Національний авіаційний університет, 2016. 149с.
15. Бріт Н.М., Гембарук А.С., Деркач С.П. Граматика англійської мови: теорія та практика. Навчальний посібник. Умань: Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, 2015. 182 с.
16. Тарапатов М.М. Інфінітив, дієприкметник, герундій, модальні дієслова, спосіб дієслова: перекладацький аспект. Навчальний посібник. Маріуполь: МДУ, 2021. 125с.